

สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

The States of School – Base Management under the Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5

วรรณวิภา สุภโกศล¹, สุรติ จีระพงษ์², พงษ์ธร สิงห์พันธ์³

Wanwipha Suphagosol¹, Surat Jeerapong², Pongthorn Singpan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนครูที่ทำหน้าที่ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำนวน 262 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.87 และแบบคำถามปลายเปิด 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t –test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม อยู่ในระดับมาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Student, Master Degree in Educational Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University)

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Lecturer, Dr., Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University)

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Lecturer, Dr., Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University)

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่มีตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาต่างกัมีสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นดังนี้ ด้านการกระจายอำนาจ การตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักการกระจายอำนาจมาใช้ในการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ ด้านการมีส่วนร่วม บุคลากรไม่กล้าแสดงความคิดเห็น สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ด้านการบริหารตนเอง สถานศึกษาขาดความเป็นอิสระในการบริหารตนเอง ควรให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาโดยอิสระสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเพียงผู้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารจัดการและปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ด้านการตรวจสอบการถ่วงดุล สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนไม่เต็มที่ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยแต่งตั้งกรรมการในการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องพัฒนาและปรับปรุงงานในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

คำสำคัญ: สภาพการบริหารสถานศึกษา, การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

This research aimed 1) to study the state of school-based management of the primary schools affiliated to the Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, 2) to compare the school-based management as classified by positions and school sizes and 3) to examine the problems and recommendations on the school-based management. A total of 262 subjects were school administrators, basic education committee, teachers' representatives and chair persons of the educational institute committee. The research instrument was the questionnaire having 60 multiple-choice items with the reliability of 0.87, and 4 open-ended items. Statistics used in data analysis were mean, percentage, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were as follows.

1. The school-based management of the schools attached to the Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 in overall was at a high level.

2. The comparison of the school-based management revealed that the committee members who held different positions and worked at different sized schools did not perceived the states of school-based management differently.

3. The problems and recommendations on the school-based management were as follows. On authority distribution, as the school administrators solely enjoyed the administrative authority, the education committee should be authorized to carry out their tasks instead. On participation: a majority of the personnel were not courageous enough to voice their views; the schools should encourage them to participate and express their opinions as much as they could. On autonomy: the schools lacked independence in the administration; they should be authorized to administer independently; the Office of the Primary Education Service Area should only supervise, follow up, and monitor the management and operation of the schools. On check and balance: the schools had to allow the communities to participate in monitoring and supervising the implementation of the plans; the communities should be allowed to take part in supervising and following up the plan implementation by the schools concerned.

Keywords: States of School Management, School-based Management

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การบริหาร การเมืองการปกครอง หากปราศจากแนวทางการพัฒนาการศึกษาและพัฒนากำลังคนที่มีประสิทธิภาพแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจในสายงานต่างๆ ย่อมประสบความสำเร็จไม่ได้ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจึงกลายเป็นเรื่องที่สำคัญระดับต้นๆ ที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาเป็นการพัฒนากำลังคนหรือประชากรในประเทศนั้นให้มีความรู้ความสามารถ กลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เป็นกำลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

การบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการและแนวคิดแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่สถานศึกษาจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานส่วนกลางหรือตัวแทนจากส่วนกลาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษามาจากส่วนกลาง การบริหารไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สมาชิกที่มีอยู่ในสถานศึกษาและชุมชนไม่มีอำนาจหรือมีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดการบริหารงานหรือจัดการสถานศึกษาโดยตรง การบริหารที่ผ่านมาได้มีการพยายามให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาค่อนข้างมาก ใน

รูปของคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ในบทบาทที่เป็นจริงส่วนใหญ่มีบทบาทแบบเป็นคณะที่ปรึกษามากกว่ากรรมการบริหาร เมื่อพิจารณาโดยทัศนะเชิงการบริหาร คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนน้อยมาก ทั้งในการดำเนินการให้สถานศึกษามีบทบาทตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนต่อชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้น และการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมจะมีค่อนข้างจำกัด (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีเป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งสมมติฐานอยู่บนความหลากหลายตามสภาพของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มีการปรับสภาพแวดล้อมและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อครูผู้สอนและผู้มีส่วนร่วมของโรงเรียนบนพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อที่จะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และการผลิตนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้เพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะเป็นการบริหารรูปแบบใหม่ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545: 189-191, อ้างถึงใน พิมพ์รักข์ สามคุ้มพิมพ์, 2556: 12) ได้ให้หลักการการบริหารแบบ School-Based Management: SBM โดยสรุปได้ดังนี้ คือ ใช้หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การคืนอำนาจ การจัดการด้านการศึกษาให้แก่ประชาชน และการบริหารตนเอง เป็นหลักในการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการกระจายอำนาจ หรือการโอนอำนาจจากหน่วยงานของรัฐและท้องถิ่นไปยังสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมการจัดการศึกษา การตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากรและหลักสูตร ด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและแนวความคิดการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากสภาพดังกล่าว การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะปฏิรูประบบการศึกษาให้ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูใน

สถานศึกษา จำเป็นต้องรับบทบาทหน้าที่ตน รู้การบริหารงาน การปกครองคน ตามบทบาทภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หลักการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน และพยายามทำให้เป็นที่เลื่อมใสของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ทักษะ ความรู้ และความเข้าใจในหลักการบริหาร คุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ได้มาจากการศึกษา การฝึกฝน การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับพฤติกรรมการบริหารให้สอดคล้องกับยุคปฏิรูปการศึกษาพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านการวางแผน การตัดสินใจ มนุษย์สัมพันธ์ ภาวะผู้นำ การบริหารหลักสูตร และการบริหารงบประมาณ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะเพิ่มพูนศักยภาพของการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับงานในการบริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ให้บรรลุตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งของคณะกรรมการและขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร: ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูที่ทำหน้าที่ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 936 คน

กลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูที่ทำหน้าที่ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie และ Morgan (1970: 608, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 42-43) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 คน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้แทนครูที่ทำหน้าที่ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 คน จาก 256 โรงเรียน

เครื่องมือ: เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบการถ่วงดุล ลักษณะแบบสอบถามมี 1 ชุด ใน 1 ชุดมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (checklist) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบการถ่วงดุล ตามแบบของ Likert ว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับใด โดยกำหนดน้ำหนักตามระดับการปฏิบัติแยกออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.87.

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูที่ดำรงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล แยกออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วดำเนินการ ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบการถ่วงดุลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และทำการประมวลผลหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (Mean) สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการตรวจสอบการถ่วงดุลโดยใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบหาค่า t (t -test) ทดสอบค่า F (F -test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 142)

ตอนที่ 3 ในแบบสอบถามปลายเปิด นำมารวบรวมสรุปความคิดเห็น เรียงลำดับความสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบคำบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 262 คน เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 88 คน ครู 87 คน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 87 คน

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการกระจายอำนาจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจสั่งการในด้านต่างๆ มากขึ้น รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาให้บุคลากรมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ตามวาระอันควร โดยคำนึงถึงความถนัดและความเหมาะสม

2.2 ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางวิธีการตรวจสอบภายใน ติดตามและ ประเมินผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วน ร่วมสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเรียนการสอน ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ

2.3 ด้านการบริหารตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและคุ้มค่า รองลงมาคือ สถานศึกษามีการระดม ทุน และทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาของตนได้อย่างอิสระ ข้อที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษามีวิธีการที่หลากหลายและนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหาร สถานศึกษา

2.4 ด้านการตรวจสอบการถ่วงดุลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ สถานศึกษามีระบบเบิกจ่ายและการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ข้อ เฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน ตามแผนของโรงเรียน

โดยสรุปในภาพรวมสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้หลักการ 4 ด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการตรวจสอบ การถ่วงดุลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการกระจายอำนาจ ส่วนด้านการบริหาร ตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 ทั้งจำแนกโดยตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มี โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการกระจายอำนาจ พบว่ามีปัญหาในเรื่องอำนาจในการตัดสินใจในการ บริหารสถานศึกษาแม้จะมีการจัดโครงสร้างการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ สถานศึกษาและการตัดสินใจในรูปแบบคณะกรรมการ แต่ในทางปฏิบัติโดยส่วนใหญ่มักขึ้นอยู่กับ ผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการจัดประชุมวางแผนงาน โครงการ สถานศึกษาขาดการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการเพื่อ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรม

ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ในเรื่องหลักการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อีกทั้งควรจัดประชุมวางแผนงานโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สถานศึกษาควรศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.2 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนยังมีน้อย บุคลากรแต่ละฝ่ายยังไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

4.3 ด้านการบริหารตนเอง พบว่ามีปัญหาในเรื่องสถานศึกษาขาดความเป็นอิสระในการบริหารตนเองการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขึ้นตรงกับสำนักงานเขตพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการประชุมและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะ ควรให้อำนาจเด็ดขาดแก่สถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาโดยอิสระสำนักงานเขตเป็นเพียงผู้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารจัดการและปฏิบัติงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดอบรม ชี้แจง และให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดประชุมและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.4 ด้านการตรวจสอบการถ่วงดุล พบว่า มีปัญหาดังนี้ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนไม่เต็มที่ ขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งไม่มีการจัดทำระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสามารถนำมาใช้ได้ และสถานศึกษาขาดการนำผลการประเมินไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงาน ระบบการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยแต่งตั้งกรรมการในการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและจัดทำระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสามารถนำผลการประเมินไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงาน ระบบการปฏิบัติงานไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงงานในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้บริหารได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการซึ่งเน้นการกระจายอำนาจจากหน่วยงานต้นสังกัดสู่สถานศึกษาโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหาร การที่สถานศึกษาสามารถบริหารตนเอง อีกทั้งมีการตรวจสอบการถ่วงดุลทำให้การบริหารสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของ แต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2543 : 44-45) ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : ข-ค) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษาโดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียนโดยใช้คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและในบางโรงเรียนมีตัวแทนนักเรียนเป็นกรรมการด้วย ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณบุคลากรวิชาการและการบริหารงานทั่วไป โดยให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านการกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากซึ่งอาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจสั่งการในด้านต่างๆ มากขึ้น ทำให้สามารถสั่งการได้รวดเร็วและเป็นอิสระจึงส่งผลให้พัฒนาและแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาได้ตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2545:1) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดูแลรับผิดชอบการบริหารโรงเรียนด้วยตนเอง มีอำนาจและรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียนทั้งโรงเรียนในแบบเบ็ดเสร็จ มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหาร สามารถสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของโรงเรียน มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่ระบุว่าสถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนี้อาจเกิดจากการที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางวิธีการตรวจสอบภายในติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วน

ร่วมสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเรียนการสอน มีกระบวนการในการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม มีการประชุม ปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกันเสมอ และสถานศึกษามีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาสถานศึกษา นั้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับเสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544 : 25 - 26) ได้กล่าวว่า ภายใต้การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนยังจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการตัดสินใจในเรื่อง งบประมาณ หลักสูตร และบุคลากร โดยการมีส่วนร่วมในรูปคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มคน 4 ประเภท ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันในมิติต่างๆ คือ การบริหารที่มีผู้บริหารเป็นผู้ชี้ นำ เป็นรูปแบบที่มีการปรึกษารื้อกับบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน แต่การ ตัดสินใจเป็นอำนาจชี้ขาดของผู้บริหารแต่ผู้เดียว การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ เป็น รูปแบบที่มีตัวแทนครูเป็นคณะกรรมการในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มอื่น ให้มีส่วนร่วมและมี อำนาจในการตัดสินใจในด้านงบประมาณบุคลากรและหลักสูตรการบริหาร รูปแบบนี้มีความ เชื่อว่า ครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าผู้อื่นย่อมรู้ปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่า การบริหารโดย คณะผู้ปกครองและครู เป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อลดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็น การบริหารสถานศึกษาในกำกับของรัฐเป็นรูปแบบของการตัดสินใจจากความคิดพื้นฐานของ ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดผลดีกับบุตร หลานของตน และการบริหารโดยคณะกรรมการในพื้นที่สถานศึกษา เป็นรูปแบบที่มอบ อำนาจการตัดสินใจอย่างมีขอบข่ายจำกัดให้กับคณะกรรมการในพื้นที่สถานศึกษา ในเรื่องการ จัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากเขตพื้นที่ให้แก่สถานศึกษา การจัดการศึกษา ซึ่งคล้ายกับ ปัญญา แก้วกัญ (2545 : 5) ได้ให้หลักการสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาที่โรงเรียนใช้ เป็นฐานว่าหลักการมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือใน การบริหารตัดสินใจ และการจัดการศึกษาทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีผู้สอบถามเพียงส่วนน้อยที่ตอบว่าสถานศึกษาขาดการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับสภาพ ปัญหา และความต้องการเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นในการบริหารสถานศึกษา

1.3 ด้านการบริหารตนเอง จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเกิดจาก สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน สถานศึกษา และได้ร่วมกันประชุม กำหนดวิสัยทัศน์ หลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินงานตามนโยบายแผนงานโครงการที่กำหนด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและ คำนึงค่าเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาของตน

ได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 16) มีหลักการและกรอบแนวคิดในการบริหารตนเองว่า สถานศึกษาจะบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง บุคลากรแต่ละงาน แต่ละฝ่ายจะร่วมกันวางแผนดำเนินการและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนอย่างครบวงจร ระบบการบริหาร และการจัดการของสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันตามสภาพความเหมาะสมและตามความพร้อมของโรงเรียน การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความคิดว่าการดำเนินการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายอาจมีวิธีการที่หลากหลาย โรงเรียนจึงควรบริหารงานตามสถานการณ์ที่เป็นจริง หน่วยงานส่วนกลางจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายและเป้าหมายรวมมาให้ และให้อำนาจ อิสระแก่โรงเรียนที่จะพิจารณาเลือกวิธีปฏิบัติตามศักยภาพของโรงเรียน วิธีนี้จะสามารถทำให้โรงเรียนบริหารตนเองได้ และมีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่ตอบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการประชุมและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดได้น้อย

1.4 ด้านการตรวจสอบและการถ่วงดุลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจมีผลมาจากการที่สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารสถานศึกษา และได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหาร การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงานของสถานศึกษาอีกทั้งสถานศึกษามีระบบเบิกจ่ายและการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำบันทึก รายงานผลการประเมินในแต่ละแผนงานโครงการ และกิจกรรมซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผล แผนงานโครงการ กิจกรรมที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ อีกทั้งสถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องและต้นสังกัดทราบจึงส่งผลดีต่อการพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับขอบข่ายและภารกิจการดำเนินงานของสถานศึกษาตามที่กระทรวง ศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ (2546 : 39) การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาจึงมุ่งเน้นความเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียน,สถานศึกษา มีการจัดทำระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสามารถนำมาใช้ได้ และสถานศึกษานำเอาผลการประเมินไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงาน ระบบการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 154) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันจากการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการกระจายอำนาจจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้เกิดความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

มากขึ้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร การจัดแหล่งเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจมีผลมาจากการที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีภาระหน้าที่ที่ได้ร่วมกันวางแผน กำกับ การดำเนินงานของสถานศึกษาภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมสนับสนุนการวางแผนงานโครงการ นำสู่การปฏิบัติ ติดตามตรวจสอบประเมินผลจึงทำให้มีความคิดเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครคนถ เพือกใจแผ้ว(2548)ที่ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเป็นผู้บริหารและผู้แทนครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีโดยภาพรวม อภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านการกระจายอำนาจ พบว่ามีปัญหาในเรื่องอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาแม้จะมีการจัดโครงสร้างการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาและการตัดสินใจในรูปแบบคณะกรรมการ แต่ในทางปฏิบัติโดยส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้บริหาร ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษามาใช้ในการบริหาร ส่วนด้านการมีส่วนร่วมบุคลากรแต่ละฝ่ายไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ด้านการบริหารตนเอง พบว่ามีปัญหาในเรื่องสถานศึกษาขาดความเป็นอิสระในการบริหารตนเองการปฏิบัติงานของสถานศึกษายังคงขึ้นตรงกับสำนักงานเขตพื้นที่ ข้อเสนอแนะคือควรให้อำนาจเด็ดขาดแก่สถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาโดยอิสระสำนักงานเขตเป็นเพียงผู้กำกับติดตาม ตรวจสอบ การบริหารจัดการ และปฏิบัติงานของสถานศึกษา และด้านการตรวจสอบการถ่วงดุล พบปัญหา สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนไม่เต็มที่ขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยแต่งตั้งกรรมการในการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาและปรับปรุงงานในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีข้อค้นพบโดยผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญแก่ชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนและสถานศึกษาพัฒนาสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ

1.3 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานตามแผน

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ความจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างรอบด้านสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวจัย เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบในการบริหารสถาน ศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจสามารถแก้ไขและพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ ดร.สุรติ จีระพงษ์ และ อาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอย่างยิ่ง คุณค่าและคุณประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนครูอาจารย์ทุก

ท่านและเพื่อนทุกคนที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์นี้จนประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127/ตอนที่ 45 ก/หน้า 1/22 กรกฎาคม 2553
- บุญชม ศรีสะอาด.(2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปัญญา แก้วกียูร.(2545). การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร ประมวลสาระ).
- พิมพ์รักษ์ สามคัมพิมพ์.(2556). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษาภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การบริหารจัดการศึกษาตาม ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบราชการ. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- เสาวนิตย์ ชัยมุลิก.(2544). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ:บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- อัคนาถ เผือกใจแผ้ว.(2548). การศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อุทัย บุญประเสริฐ.(2542). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาในรูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ครุ สภาลาดพร้าว.
- _____.(2545). การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School - based management.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.